

Konsekvenser för barn

Bromstensskolan - underhåll ventilation, kök & matsal

BAKGRUND

Bromstensskolan är en tre-parallellig F-6-skola i Spånga med cirka 450 inskrivna elever. Verksamheten bedrivs idag till största del i hus A, B och C på Bromstensskolan. Förskoleklasserna går i en extern lokal som hyrs av Svenska Bostäder på Cervins väg 21.

Kök och matsal på Bromstensskolan är i behov av upprustning. Behovet grundar sig dels på fuktgenomträngning i bjälklaget, dels på verksamhetens behov av en moderniserad köksmiljö samt en förbättrad matsalsmiljö för elever och personal.

Genomförandebeslut i utbildningsnämnden fattades i juni 2020 men projektet sköts framåt i tiden. Därtill har SISAB ett behov av att genomföra en ventilationsombyggnad i hus C föranlett av ett miljöärende från 2018. Även ventilationen i hus B har visat sig vara i behov av åtgärder. I och med SISAB:s ventilationsunderhåll avser utbildningsförvaltningen att göra en kapacitetshöjning av ventilationen. Den befintliga oljepannan behöver bytas ut mot ett modernare energisystem och ett nytt brandlarm ska installeras. Beslut på delegation gällande ventilationsåtgärder fattades av utbildningsförvaltningen i oktober 2025. Genomförandebeslut om underhållsåtgärderna fattades i SISAB:s styrelse i augusti 2025.

Det finns ett föreläggande från Miljöförvaltningen gällande ventilationen på Cervins väg 21. Dessutom medger inte detaljplanen skolverksamhet på plan 2 i lokalerna. En utredning gällande utbyggnad av Bromstensskolan för att inrymma förskoleklasserna har startats under 2026.

SISAB och utbildningsförvaltningen avser att genomföra åtgärder för kök och matsal samtidigt som ventilationsåtgärderna. Produktion planeras från sommaren 2027 till sommaren 2029. För att renoveringen ska kunna genomföras på ett säkert och effektivt sätt behöver hela skolverksamheten tillfälligt flytta ut ur nuvarande lokaler under byggtiden. Under projektiden (två år) planeras Bromstensskolan att tillfälligt flytta till Hyllingeskolan (åk F-5) samt Sundbyskolan (åk 6). Bromstensskolans hela organisation får inte plats i Hyllingeskolan, men genom den planerade evakueringslösningen får årskurs 6 goda lokalförutsättningar med tillgång till ändamålsenliga lokaler på Sundbyskolan samtidigt som

det skapas bra förutsättningar för att de elever som går på Hyllingeskolan ska få goda lokalförutsättningar och en bra lärmiljö. Evakueringen gäller således elever och personal i både Bromstensskolans lokaler samt i lokalerna för förskoleklasserna på Cervins väg.

Syfte

Denna analys av konsekvenser för barn har genomförts för att säkerställa att barns bästa och barns rättigheter beaktas. Syftet är att identifiera och analysera de konsekvenser som projektet och evakueringen kan få för barn.

Metod

Analysen har tagits fram med hjälp av stödmaterial från utbildningsförvaltningens lokalenhet. Mallen för analysen är baserad på Sveriges kommuners och regioners stödmaterial för fördjupad bedömning av barnets bästa.

Vilka barn berörs?

Dagens elever samt blivande elever på Bromstensskolan är de som bedöms påverkas direkt av projektets genomförande. Elever på Hjulsta grundskola (åk F-9) är idag lokaliserade på två fastigheter och kommer att samlokaliseras i en fastighet (Hjulsta grundskolas 7-9-del). Förutsättningen för att kunna genomföra denna omflyttning är den låga nyttjandegraden i Hjulsta grundskolas lokaler. Genom detta frigörs lokaler som kan användas för evakuering av Bromstensskolans verksamhet. På så sätt berörs även barnen på Hjulsta grundskola av projektet, om än i mindre utsträckning än Bromstensskolans elever. Även elever på Sundbyskolan kommer att påverkas då de under två år kommer att få dela lokaler med Bromstensskolans åk 6.

I denna analys ligger tyngdpunkten på de elever som går på Bromstensskolan under tiden för evakueringen. Utbildningsförvaltningens bedömer att dessa barn kommer påverkas mest av förändringen.

Prioriteringar och planeringsförutsättningar

Elevantalet i Stockholms stad har under flera år ökat. Detta har gjort det möjligt att bygga ut skolor och hantera ombyggnationer genom tillfälliga utbyggnationer och paviljonger. Sedan ett par år tillbaka står skolorna inför en ny utmaning med ett minskande elevunderlag. För att inte en större del av skolpengen ska bekosta lokaler har staden gjort tydliga prioriteringar för att öka kostnadseffektivitet i byggprojekt.

En sådan prioritering har varit att i så stor utsträckning som det är möjligt nyttja stadens befintliga lokaler för evakueringar, i stället för att skapa nya kostnadsdrivande lösningar. Målsättningen är att en så stor andel av skolpengen som möjligt ska kunna användas till lärare, undervisningsmaterial och stödresurser.

Stadens ansvar

Staden har ett ansvar att använda sina resurser (d.v.s. skattebetalarnas pengar) klokt. I takt med att elevunderlaget minskar finns möjlighet att effektivisera användningen av befintliga skolbyggnader. Att etablera paviljonger för varje enskild skola är kostsamt.

Det är därför avgörande att skolpengen används till verksamheten – inte till ökade lokalkostnader - så att till exempel lärartäthet kan värnas.

Nollalternativ, anledning till byggprojekt

Ett så kallat nollalternativ vore att inte genomföra vare sig underhåll eller verksamhetsanpassning. Detta skulle inte kräva evakuering, men riskerar att kraftigt försämra inomhusmiljön och därmed barns hälsa. Fördröjt underhåll kan också orsaka större skador och innebär risk för rättsliga påföljder, då fastighetsägaren enligt svensk lag är skyldig att hålla byggnaden säker och funktionell.

Utifrån avväganden ovan har utbildningsförvaltningen och SISAB bedömt att det är nödvändigt att genomföra både underhåll och verksamhetsanpassningar på Bromstensskolan. För att värna om barnens hälsa och arbetsmiljö bedöms också en evakuering vara nödvändig. Att låta barn vistas i en byggarbetsmiljö innebär risk för fysisk ohälsa på grund av buller, damm med mera. En evakuering till ersättningslokaler kan ge barnen bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i en hälsosam skolmiljö under hela projektiden.

Planeringsprinciper för evakuering

Förvaltningens planeringsprinciper vid utredning av evakueringslösningar är att i första hand nyttja lokaler inom Stockholm stads befintliga lokalbestånd (företrädevis SISAB:s fastigheter). Tidsbegränsade inhyrningar för evakueringar ska undvikas (externa inhyrningar, paviljonger etc.)

Flera alternativ för evakuering har studerats och ställts i förhållande till förvaltningens planeringsprinciper vid behov av evakuering.

**Helevakuering till paviljonguppställning på
Bromstensskolans skolgård**

Att ställa upp paviljonger på skolgården för hela Bromstensskolans verksamhet är inte möjlig. Specialsalar skulle behövas i paviljonguppställningen då alla skolans permanenta byggnader stängs under projektiden. I princip skulle hela skolans verksamhet behöva rymmas i en paviljonguppställning på skolgården. Den ytan som en paviljonguppställning skulle ta upp samtidigt som projektets avgränsningar av fastighetens yta (uppställningsyta, säkerhetsavstånd med mera) skulle göra att paviljonger på skolgården för hela verksamheten inte skulle få plats. En paviljonguppställning försvåras på grund av skolgårdens kuperade yta. Skolgårdens friyta skulle även bli ytterst begränsad för eleverna. Det finns även flera negativa säkerhetsaspekter med att ha ett byggprojekt på samma fastighet som skolverksamhet bedrivs.

Avfärdats: Bromstensskolan kommer att utgöra en byggarbetsplats, samt att projektet får påverkan på skolgårdens friyta. En paviljonguppställning är inte förenlig med stadens principer vid evakuering om att i första hand använda stadsinterna lokaler som ej är tidsbegränsade.

Intern evakuering på Bromstensskolan

Det är inte möjligt att göra en internevakueringslösning, det finns inte tillräckligt med lokaler för detta. De byggtekniska förutsättningarna för detta underhållsprojekt är att man behöver stänga ner hela byggnader medan underhållsarbete pågår. Det är ett mycket komplicerat och riskfyllt alternativ som, i princip, inte är möjligt. Att ha pågående verksamhet i anslutning till ett större underhållsprojekt är inte att föredra ur ett säkerhetsperspektiv, men inte heller ur ett arbetsmiljöperspektiv. Projektiden skulle bli längre till färdigställande, jämfört med en helevakuering. Skolan skulle behöva genomföra flera flyttar (flytt internt och ev. externt). Även friytan på skolgården begränsas under projektiden då delar av skolgården kommer vara uppställningsyta för projektet. Utmaningar med specialsalar, kök-/matsal och idrottssal när de funktionerna inte är tillgängliga.

Avfärdats: Inte möjligt utifrån att det inte finns tillgång lokaler. Bromstensskolan kommer att utgöra en byggarbetsplats, samt att projektet får påverkan på skolgårdens friyta. Interna flyttar påverkar verksamheten och tillgången till specialsalar samt kök/matsal och idrottssal begränsas. Projektiden skulle bli längre och arbetsmiljön skulle vara riskfylld.

**Evakuering till Solhemsskolan och Spånga
grundskola/gymnasium**

Alt 1. Paviljonguppställning för det totala evakueringsbehovet. En trevåningsuppställning på Solhemsskolans skolgård och en tvåvåningsuppställning på Spånga grundskola & gymnasiums skolgård. Trevåningspaviljongen behöver, i så fall, pålas (på grund av lermark). Risk för överklagan för paviljong skulle innebära ytterligare tidsförskjutning av underhållsprojektet. Detta alternativ skulle innebära att Bromstensskolan skulle vara evakuerad till två platser (som ligger nära varandra) och där även två andra skolverksamheter kommer påverkas i sin direkta skolmiljö. Frytan på skolorna skulle påverkas, vilket på Solhemsskolan skulle få relativt stora konsekvenser.

Avfärdats: Pålning är en ytterligare kostnadsdrivande faktor och en paviljonguppställning får påverkan på frytor. En paviljonguppställning är inte förenlig med stadens principer vid evakuering om att i första hand använda stadsinterna lokaler som ej är tidsbegränsade.

Alt 2. Mindre paviljonguppställning på Solhemsskolan samt Spånga grundskola och gymnasium. Detta innebär att minst en årskurs behöver inrymmas i befintliga lokaler på Solhemsskolan eller Spånga grundskola & gymnasium. Risk för överklagan för paviljong skulle innebära ytterligare tidsförskjutning av underhållsprojektet. Detta alternativ skulle innebära att Bromstensskolan skulle vara evakuerad till två platser (som ligger nära varandra) och där två andra verksamheter kommer påverkas. Framför allt med minskad fryta, vilket på Solhemsskolan skulle få relativt stora konsekvenser. Tre klasser skulle inte få plats i Solhemsskolans lokaler, möjligtvis skulle tre klasser få plats i Spånga grundskola & gymnasiums lokaler, med en del omflyttning av verksamheten/verksamheterna.

Avfärdats: Paviljonger får påverkan på frytor men även lokalmässig påverkan. En paviljonguppställning är inte förenlig med stadens principer vid evakuering om att i första hand använda stadsinterna lokaler som ej är tidsbegränsade.

Evakuering till Sundbyskolan

Alt. 1 Paviljonguppställning på skolgården för delar eller hela Bromstensskolans verksamhet. Om det gäller delar av Bromstensskolans verksamhet behöver Bromstensskolan ha verksamhet i Sundbyskolans lokaler. Sundbyskolan har nyligen genomfört och färdigställt ett stort underhålls- och anpassningsprojekt. Det har tagits bort byggnader på skolgården, En paviljonguppställning skulle begränsa frytan. Skolgårdsytan är nyligen renoverad vilket innebär att det finns relativt höga restvärdeskostnader som behöver tas i beaktning vid en paviljonguppställning. Pålning kan bli aktuellt vid tre våningar.

Beroende på storlek på paviljong kan det bli utmanande att få plats med Bromstensskolans verksamhet i Sundbyskolans lokaler.

Avfärdats: Pålning är en ytterligare kostnadsdrivande faktor och en paviljong får påverkan på friytan. Restvärdeskostnader för nyligen utförda skolgårdsåtgärder tillkommer. En paviljongsuppställning är inte förenlig med stadens principer vid evakuering om att i första hand använda stadsinterna lokaler som ej är tidsbegränsade.

Alt. 2 Paviljong för hela eller delar av Bromstensskolans verksamhet på parkmark nära Sundbyskolan. Ingen friyta på Sundbyskolan behöver då tas i anspråk. Det skulle krävas bygglovshantering för tidsbegränsat bygglov utanför skolfastighet, vilket ger större risk för överklaganden som antagligen skulle påverka tidsplanen negativt. Större paviljonguppställning skulle medföra att det är ett väldigt dyrt alternativ. Inte lika kostsamt med mindre paviljong, men då behöver det vara möjligt att få plats med resterande verksamhet i Sundbyskolans byggnader, vilket kan vara svårt beroende på storlek på paviljong.

Avfärdats: Förhyrning av mer mark är inte önskvärt. En paviljongsuppställning är inte förenlig med stadens principer vid evakuering om att i första hand använda stadsinterna lokaler som ej är tidsbegränsade.

Dessa övervägda evakueringslösningar har utifrån utbildningsförvaltningens planeringsprinciper avfärdats till förmån för den nu beslutade evakueringslösningen. Evakueringen till Hyllingeskolan för åk. F-5 gör att Bromstensskolan, i stort sett, kan evakueras som en sammanhållen enhet (så när som på åk 6 vilka inte får plats och kommer evakueras till Sundbyskolan). Hyllingeskolans lokaler ägs och förvaltas av SISAB och är alltså en stadsintern fastighetsägare. På Hyllingeskolan kommer Bromstensskolan kunna vara en egen verksamhet utan behov av att använda skollokaler i någon annan skola och inga paviljongslösningar behövs som påverkar friytor. Utifrån dessa faktorer anser utbildningsförvaltningen att Barnkonventionens principer uppfylls under evakueringsperioden.

INHÄMTNING AV INFORMATION

Vad säger lagen?

Kommuner och skolhuvudmän ansvarar enligt svensk lag för att skolbyggnader är säkra, hälsosamma och ändamålsenliga för skolverksamhet. Vid större underhållsprojekt kan evakuering bli nödvändig för att upprätthålla en trygg arbetsmiljö, i enlighet med arbetsmiljölagen och Barnkonventionen. Skollagen (5 kap. 3 §) slår fast att elever har rätt till utbildning i en trygg och säker miljö

och att undervisningen ska vara likvärdig under evakueringen utan diskriminering.

Vid skolplacering ska kommunen i första hand beakta vårdnadshavares önskemål och i andra hand närhet till hemmet. Vid evakuering kan närhetsprincipen tillfälligt frångås för att säkerställa en god skolmiljö. Kommunen ansvarar för att utbildningen fortsätter enligt läroplanen, och vid längre avstånd kan skolskjuts behöva erbjudas.

Samma krav ställs på lokaler och utemiljö dit skolan evakueras. De lagar som ska följas är:

- Plan- och bygglagen (PBL) anger ramarna för planering och byggande. Lagen reglerar samhällets minimikrav på byggnader och tomter exempelvis vad gäller brandskydd, tillgänglighet, säkerhet och skolgårdens friyta.
- Arbetsmiljölagen ställer krav på arbetsmiljön vilket påverkar utformningen av den fysiska skolmiljön. Elever räknas som arbetstagare enligt denna lag.
- Miljöbalken reglerar hur skolbyggnader ska utformas och förvaltas för att säkerställa en hälsosam och god miljö för elever och personal.
- I skollagen finns ett allmänt krav att det för utbildningen ska finnas ändamålsenliga lokaler och utrustning. Den fysiska skolmiljön måste vara anpassad så att läroplanernas mål kan uppnås.
- Övriga lagar som påverkar vissa delar av skolans fysiska utformning är lagen om skydd mot olyckor, produktsäkerhetslagen och EU-förordningen om livsmedelshygien.

Styrdokument (urval)

- Stockholms stads *Funktionsprogram för skola* är en del av det underlag som ska användas vid beställning av byggnadsprojekt och som ska säkerställa goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk.
- Stockholms stads *Lekvärdesriktlinjer* syftar till att säkerställa att förskole- och skolgårdar erbjuder högkvalitativa lekmiljöer som främjar barns lek, rörelse och lärande. Riktlinjerna anger vad som är tillräckliga ytstorlekar och eftersträvar en hög andel grönska i utemiljön.
- Stockholms stads *Plan för säkra och trygga skolvägar* beskriver hur staden ska arbeta med barns resor till och från skolan och beskriver bland

annat utformning av den fysiska miljön för att skapa trygga och säkra skolvägar som möjliggör elevers aktiva transport till och från skolan.

Barnkonventionen

Vid en evakuering är det viktigt att beakta barns rättigheter enligt Barnkonventionen. Alla barn ska garanteras en trygg och säker utbildning, och deras bästa ska beaktas vid planeringen. Barn har rätt att uttrycka sina åsikter om sin situation, och särskilda behov ska beaktas för att säkerställa rätt stöd och anpassningar under den tillfälliga placeringen.

Evakueringen ska inte hindra barnens rätt till utveckling och en likvärdig utbildning. Barns rätt till lek och fritid ska också tillgodoses. Även själva beslutet att genomföra en omfattande renovering grundar sig i barns rättigheter enligt Barnkonventionen. För att långsiktigt säkra en god och hälsosam skolmiljö krävs funktionella och ändamålsenliga lokaler.

Dialog med barn

Enligt artikel 12 i Barnkonventionen har barn rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet, baserat på ålder och mognad. Inför evakuering kommer dialog inom ramen för elevrådet att ske för att fånga in elevernas syn på evakueringen. Rektor ansvarar för att detta genomförs.

ANALYS OCH BEDÖMNING

Staden, som huvudman, har ett ansvar att erbjuda säkra och ändamålsenliga skollokaler samt en trygg arbetsmiljö för eleverna. Barnkonventionens artikel 24 betonar barns rätt till bästa möjliga hälsa vilket gör det nödvändigt att genomföra de underhållsåtgärder som krävs på Bromstensskolan för att skapa en säker och hälsosam skolmiljö. En intern evakuering är inte möjlig då ventilationen kommer att vara avstängd och kök/matsal ska renoveras. Skolans lokaler och skolgård kommer att utgöra en byggarbetsplats med omfattande störningar.

Mot denna bakgrund bedömer utbildningsförvaltningen att en extern evakuering är det bästa alternativet för elevernas säkerhet och arbetsmiljö under renoveringstiden. Att evakueras Bromstensskolan till Hyllingeskolan och Sundbyskolan bedöms vara den mest lämpliga lösningen. På så sätt kan förvaltningen säkerställa barnens rätt till utbildning i en god arbetsmiljö med möjlighet till lek och återhämtning samt tillgodose barns rätt till hälsa och skydd från skada.

Positiva konsekvenser**Långsiktigt:**

- Bättre inomhusklimat: De planerade åtgärderna kring ventilation kommer att skapa ett bättre inomhusklimat. Detta innebär bättre luftkvalitet och en mer hälsosam miljö för eleverna.
- Ny belysning och ytskikt, i de lokaler som berörs, som en följd av ventilationsåtgärderna.
- Nyrenoverat kök med ny och ändamålsenlig utrustning och matsal med förbättrade serveringsdiskar, dryckesstation och akustik.
- Åtgärderna kommer att säkerställa att byggnaden uppfyller framtida krav för elever och personal. Detta innebär en mer hållbar och långsiktig lösning som gynnar både nuvarande och kommande generationers elever.

Kortsiktigt:

- Genom att evakuera eleverna slipper de störningar och risker som kan uppstå i en pågående byggarbetsmiljö.
- Eleverna i förskoleklass samlokaliseras med övriga årskurser under hela sin skoltid och slipper promenader fram och tillbaka till Bromstensskolan för lunch, gymnastik etc.

Negativa konsekvenser

- Efter evakueringen kan eleverna behöva anpassa sig igen till nya förhållanden, vilket kan vara påfrestande. Elever kan ha kommit att trivas i de nya lokalerna och känna motvilja mot att återgå till de gamla.
- Förändrade rutiner, nya lokaler och en ny skolmiljö kan påverka barns trygghet och trivsel negativt. Det kan också skapa oro för de elever som känner sig otrygga i att vara i en ny skola. Nya skolvägar och nya sätt att ta sig till skolan kan kännas otryggt, i alla fall under en första tid.

Kompensatoriska åtgärder

För att minska riskerna vid evakuering och säkerställa barns rättigheter kan flera kompensatoriska åtgärder vidtas.

Ett tydligt informationsflöde till både elever och vårdnadshavare är viktigt för att skapa trygghet och förutsägbarhet. Skolan kommer att förbereda barnen på förändringen, till exempel genom dialog på elevrådet.

Bussning mellan Bromstensskolan och Hyllingeskolan kommer att ske.

Sammantaget bedöms dessa åtgärder kunna minska den negativa påverkan på eleverna.

Samverkan

Flera enheter på Utbildningsförvaltningen behöver samverka liksom Bromstensskolan, Hjulsta grundskola och Sundbyskolan. Skolorna behöver också samverka med vårdnadshavare.

Prövning och förslag till beslut

Med hänsyn till barns bästa kommer Bromstensskolan verksamhet inklusive verksamheten på Cervins väg evakueras till Hyllingeskolan under renoveringsperioden. Åk 6 evakueras till Sundbyskolan.

En intern evakuering är inte möjlig då ventilationen ska bytas ut i både hus B och C samt att kök och matsal ska renoveras. Skolans lokaler och skolgård kommer att utgöra en byggarbetsplats med omfattande störningar, såsom buller, byggtrafik, tillfälliga avbrott i el- och vattenförsörjningen samt en inhägnad skolgård. Delar av skolgården kommer dessutom att grävas upp för planerade markarbeten.

Lokalerna på Cervins väg har miljöföreläggande gällande ventilation och förlorar tillgång till matsal och idrottssal i och med renovering av Bromstensskolan.

Mot denna bakgrund bedömer utbildningsförvaltningen att en extern evakuering är det bästa alternativet för elevernas säkerhet och arbetsmiljö under renoveringstiden. Att evakuera Bromstensskolan till Hyllingeskolan och Sundbyskolan bedöms vara den mest lämpliga lösningen. På så sätt kan förvaltningen säkerställa barnens rätt till utbildning i en god arbetsmiljö med möjlighet till lek och återhämtning, samt tillgodose barns rätt till hälsa och skydd från skada. Den externa evakueringen möjliggör även en snabbare och mer effektiv renovering, vilket är positivt för eleverna då de kan återvända till sin ordinarie skola så snart som möjligt.

Hyllingeskolan erbjuder tillräckliga ytor för hela verksamheten för åk F-5 och möjliggör en fortsatt god arbetsmiljö. Sundbyskolan har i dagsläget en överkapacitet av lokaler och rymmer åk 6 från Bromstensskolan. Under evakueringen kommer elevernas rätt till utbildning av hög kvalitet att upprätthållas, och nödvändiga förbättringar på

Bromstensskolan kommer att bidra till en hälsosammare miljö när verksamheten återupptas.

Sammanfattningsvis bedöms evakueringen som den bästa lösningen för att säkerställa barns rättigheter och en trygg skolgång under renoveringen.